

اجتماعیات مجموعہ سی

حصہ : ۲

میں ۱۳۳۳

نمبر : ۱

عمومي اجتماعيات

اجتماعيات بر علم مېدر؟

کچن مقالې مزده اجتماعياتک نه اولديغني، تدقيق ايتديکي موضوعک نه دن عبارت بولنديغني تدقيق ايتدک و کوردک که اجتماعياتک کندينه خاص بر ساحة تدقيق وارد، و بناء عليه نه بيولوژي ايله نه ده پسيقولوژي ايله قاريدير ياه ماز؛ بو تدقيق ساحه ي اجتماعي صفتي آله بيلن و بو طرز توصيفي صرف کنديلرينه انحصار ايتديدن بر طاقم حادثه لردن عبارتدر. بو حادثه لر صرف اجتماع حالتدن، يعني بر طاقم انسانلرک بر آرايه کله رک بر برلريه عمل و عکس العملده بولونمه لرندن حصوله کليز. فردی روحلردن بوسوتون باشقه بر ماهيته اولان بويکيموي امتزاج، جمهور حاللري، فکرجريانلري کي کچيکي، اخلاق و عادات کي منتشر و مهم، حقوق و نصوص دينيه کي متبلر و ثابت شکلر آليز. نهايت بونلره مؤسسه نامني ويره رک اجتماعيات، مؤسسه لري تدقيق ايدن علم در، ديمشدک.

فقط بر علم موجود اوله بيلمک ايچون بو علمک صرف کنديسنه مخصوص بر موضوعي اولمسي ائزم اولمغه برابر کافی دکلدري. بوندن ماعدا بو علمک، تدقيق ايتديکي حادثه لري باشقه بر علمه، باشقه نوع حادثه لره محتاج اولمده دن ايضاح ايمه سي لازمدر. اجتماعياتک ده کنديسنه مخصوص بر طرز ايضاحي اولمليدري. اجتماعيات آنجق بو ايکنجی شرطی حائر اولدقدن صوکره بر علم عد اولنه بيلير.

اجتماعي حادثه لر، اجتماعياتک صوکره زمانلرده کي طرز تلقيسندن اول ايضاح ايدمک ايسته نمشدري. پک جوق زمانلر فلسفه تاريخ نامي و يريلن تاريخ شعبه سنک موضوعي بوندن عبارتدي. دنيله بيلير که اصل اجتماعيات فلسفه تاريخدن چيقمشدري. اجتماعيات تاريخي تدقيق ايدرسه ک کورورزکه (قوندورسه) حقيقي اجتماعياتدن زياده فلسفه تاريخ ايله اشتغال ايتمشدر. اونک معني اولان و بو کونکي صوسيولوژينک مېشري عد اولنان (اوکوست

قوت) دہ باشقہ بر شی یا پیش دکادر . فقط فلسفہ تاریخ دنیای شی ایلہ بو کونکی اجتماعیات آراسندہ بر اوچورووم حاصل اولمشدر . اونلر، انسانی و عمومیت اوزرہ بشریتی، فطرتی اعتباریلہ معین بر انکشاف و تکاملہ محکوم فرض ایدرلر و بوتکاملک استقامتی دہ، تاریخی وقعہ لری تدقیق ایدرک بولمق ایستلر . پرنسیپ و اصول اعتباریلہ تفرعاتی براقہرق الک عمومی خطوطی تدقیق ایدرلر . فلسفہ تاریخ یا بانلر فلان نوع جمعیتلر دہ، تکامللرینک فلان دورہ سندہ نیچون شو و یا بو مؤسسہ لہ تصادف ایدلر یکنی آرامازلر؛ یالکز بشریتک حائکی غایہ یہ دوغری یورودیکنی و بو غایہ یہ وصول ایچون کچیلدی ضروری عد ایتدکلری دورہ لری آراد و تعین ایدرلر . بو نوع ایضاحلرک کفایتسزلکنی اثباتہ حاجت بوقدر؛ بونلر، تاریخی شأنتک مهم بر قسمی کینی بر صورتہ برطرف ایتدکن ماعداء بشریتک یالکز بر یول تعقیب ایتدیکنی و یالکز بر جہتہ دوغری تکامل ایتدیکنی اثبات بو کون غیر قابل اولدیغندن، بوتون بو مسلک لر اساسسز کورولور . بو کون (ایدہ اولوزی) فکریات نامی آلتندہ ذکر ایدیلن بر طرز ایضاحہ بر طاقم اجتماعیونندہ اقتصادیونندہ الخ تصادف اولونیور . جمعیتک فردلردن ترکیب ایتدیکنی ایلری سورن بعض اجتماعیاتجیلر اجتماعی حادثہ لری ایجات ایتدیرن اسبابی فردک طبیعت و مہیتندہ آرایورلر . مثلاً (نارد) و (اسپنسر) بوقیدندر . اسپنسر، اجتماعیات نامندہ کی بویوک اثرینک ایلک جلدینی کاملاً ابتدائی انسانلرک بدنی، ذہنی و حسی تدقیقاتنہ حصر ایتمشدر . الک ابتدائی و الک وحشی قوملرک مؤسسہ لرینی بو ابتدائی فطرت فردیہ ایلہ ایضاح ایتک ایستیور و بو مؤسسہ لرک بالاخرہ تاریخ داخندہ نظام قانونلرک کور . انتقال ایتدیکنی ادعا ایدیور . (نارد) اجتماعیاتک الک مهم قانونی تقلید قانونلر دہ بولویور . اقتصادیون دہ اقتصادی حادثہ لری ایضاح ایچون فردک احتیاجلرینی، آرزولرینی، آرزومت ایلہ جوق قازانمق الخ کی انسیاقلرینی تدقیق ایدیورلر . حقوق طبیعیہ لری یا تجیلری دہ فطرت بشرک حقوقی و اخلاقی اوصافی آرایہرق حقوق مؤسسہ لرینی، بو فطرتک استلزام ایتدیکنی شیلری تطمین ایچون یا پیش تشبثلردن عبارت ظن ایدیورلر .

اجتماعی حادثہ لرک، اجتماعی شأنتلرک موجودیتی یعنی اجتماعیاتک کندیسنہ خاص بر موضوعی بولوندینی نظردقتہ آئیرسہ بوتلقیلرک نہ قدر یا کلش اولدینی درحال کوزہ چاربارہ . مادام کہ اجتماعی حادثہ لر صرف بر زمرہ موجود اولدینی ایچون حصولہ کلور، فطرت

بشره هاند بر طاقم عمومی ملاحظاتك بو قدر معضل حادثه‌لری ایضاح ایتیمسی قابا، دكدر مثال اوله‌رق ینه ازدواج، عائله مؤسسه‌لرینی آله‌م. ازدواج مناسبتلری غایت مغلق قاعده‌لره تابعدر: عائله تشکیلاتی جمعیتدن جمعیه فوق‌الماده دكیشیر؛ بوندن ماعدا هر جمعیتك سیاسی، اقتصادی تشکیلاتنه صبقی بر صورتده مربوطدر؛ بو سیاسی و اقتصادی الح. تشکیلاتده جمعیتدن جمعیه و بر جمعیت داخلنده مختلف دوره‌لره کوره تبدل ایدر. بو کبی اجتماعی حادثه‌لر ایضاح ایدمك ایسته‌نیرسه غایت صریح سؤاللر قارشیننده بولوروز: مختلف ازدواج و عائله اصوللری نصل تأسس ایتمش؛ بو تشکیلات طرزلری بربرینه ربط اولنه‌بیلیرمی؟ ایلک طرزلر صوکره کلن شکللدن تفریق اولنه‌بیلیرمی؟ عجبا ایکنجی شکل برنجی نك تحول ایتمش بر شکلیمیدر؟ بو تحوللر نصل ایضاح اولنه‌بیلیر؟ بو تحولات نه کبی شرطلره تابعدر؟ عائله تشکیلاتنك تأسیسی سیاسی و اقتصادی تشکیلاته نصل اجرای تاثیر ایدمه‌بیلیر؟ اجتماعی حادثه‌لری صرف فردی روحیات ابله تدقیق ایتمك ایستیان طالمر بو سؤاللره جواب بولامازلر. بو قدر متنوع، مغلق مسئله‌لری، تناسلی انسیاق، قصه‌انجلق، بابا آنا محبتی، قارداشلر آراسنده نفرت ازدواج الح کبی فردک عضو یا روحی تشکیلاتی سایه‌ستده ایضاح ایتمك ایستلر. فقط بو نوع ایضاحلر صرف فلسفی نقطه نظرندن بیله مشکوک قالیر: انسانلرک شو یا بو درلو حرکت ایتدک لری کوروله‌رک بو حرکت سبب اولان بر طاقم حسیات کندیلرینه عطف اولونیور. و بوتون بو حادثه‌لر بو حسیات ابله ایضاح اولونیور. حالبوکه اصل بو حسیاتده ایضاحه محتاجدر. ثانیاً حادثه‌لر آراسنده هیچ بر مناسبت تأسیس ایتبورلر، حادثه‌لری زمان و مکاندن عاری معین بر محیط خارجنده اراؤه ایدیورلر. بو کافی عد ایدیلرک مثلاً و حدت زوجه‌نك انسانلرک فطرتنه، سوق طبعیسنه، حریت و وقار بشره دها موافق کلدیکی و بونك ایچون تأسس ایتمش اولدینی قبول ایدلسه بیله، بو طرز ازدواجک نه‌دن فلان و یا فلان جمعیتده موجود اولوبده دیکرنده اولمادیغی، بر جمعیتک نه‌دن فلان دوره‌سنده ظهور ایتدیکنی ایضاح لازمدر. ثالثاً، فطرت بشر، فردک عضو یا روحی اوصافی - جزئی فرقلر مستثنا اولمق اوزره - هر یرده بردر. بو فطرت و طبیعت، هر مؤسسه‌نك آلدینی مختلف شکللری نصل ایضاح ایدمه‌بیلیر. آنا و بابا محبتی، اولاد محبتی ابتدائی جمعیتلره مدنی جمعیتلرده همان همان بردر. حالبوکه اوجمیتلرده کی عائله تشکیلاتی ابله بوگونکی عائله

آراستہ نہ قدر فرق وار و بو ایکی تشکیلات آراستہ نہ قدر تحولر حصولہ کش !
 رابعاً، انسانلرک غیر معین تمایللری، تاریخی شائیتلرک صریح و معضل شکلریخی ایضاح
 ایدہ مزہ. انسانلری فائدہ لی شیلری تملیکہ سوق ایدن خودپرستلک بو قدر مذاق اولان
 ملکیت قاعدہ لرینک منبی اولہ مار؛ مجرد اولہ رق حق ملکیت یوقدر. تورکلرده، آلمانلرده
 اسکی رومادہ الخ. موجود، ایشلیان حق ملکیتلر واردر. بو صورتلہ تلقی اولان اجتماع
 عیات، مؤسسہ لرک آنجق عمومی چیزیکلری کورہ بیلیر. اونک نظرندہ بالکمز عمومیت
 اوزرہ فطرت بشرک ایجاب ایتدیردیکی حادثہ لر طبعی و قابل فهم در. زمان و مکانه کورہ
 حادثہ لرہ شخصیت میزہ لرینی ویرن بوتون خصوصی اوصاف، اجتماعی شخصیتلری تفریق
 ایدن هر شی صنفی و تصادفی عد اولنور. بوتون بو اجتماعی حادثہ لر اولنر نظرندہ
 تصادفی ایجادلرک، واضع قانونلرک فردی فعالیتلرینک، جمعیتلری ایستدکاری غایہ
 سوق ایدن منفذ، بویوک آدملرک الخ محصول سعی در. و بونک نتیجہ سی اولہ رق اک
 معین مؤسسہ لر، یعنی اصل اجتماعی حادثہ لر، اجتماعیات علمک اک خاص موضوعی علم
 خارجندہ برقیلیر، غیر قابل فهم عد ایدیلیر. بو صورتلہ اجتماعی بر علمک معین بر موضوعی
 ایله برابر بالذات اجتماعیات دہ یقیلہ رق، جمعیت حالندہ یاشایان انسانلرک مقدراتی حقندہ
 بعضی عمومی مطالعات، فلسفہ دن و روحیاتدن استعانه اولونمقلہ اکثفا ایدیلیر.

مفرط بر صورتندہ عمومی اولان بو ایضاحلرہ مقابل برده اصل تاریخی ایضاحلر
 واردر. حادثاتک بو طرز ایضاحنہ صرف تاریخشناسلرده تصادف اولنور. تدقیقاتی ایجابی
 اولہ رق صرف بر جمعیتہ و صرف معین بر دورہ یه عطف نظر ایدن مورخ تدقیق
 ایتدیکی بر جمعیتک و بو دورک فکری، لسانی، خصوصی اوصافی ایله الفت ایتدیکندن
 بالکمز حادثات آراستہ کی فرق، هر حادثہ نک احوال خصوصیدہ اکتساب ایتدیکی
 میز صفتی آرامغہ میالدر. تاریخی تدقیق ایتدیکی ملتلرک ذہنی آرامغہ چالیشدیغندن
 کندیس کی بوقوملری یاقیندن تدقیق ایتدیمش اولانلری اہلیتسزلکہ اتہام ایدر. بوندن
 دولای هر درلو مقایسہ لردن، تعمیملردن اجتناب ایدر. بر مؤسسہ یی تدقیق ایدرکن اک
 زیادہ نظر دقتی جلب ایدن شی بو مؤسسہ نک اک فردی اوصافی، ایچندہ تأسس و یا تحول
 ایتدیکی شرائطی در. مورخ ایچون بو مؤسسہ بو شرائطدن غیر قابل تفریقدر. مثلاً
 اونک نظرندہ پدرشاهی عائلہ اساس اعتباریلہ رومیہ عائد، درہ بکلیکی قرون وسطی

جمعیت‌رینه عائد مؤسسہ‌لردر. بو نقطه نظره کوره اجتماعی مؤسسہ‌لر تصادفی و موضوعی شرائطه تابع تصادفی و موضوعی بر طاقم ترتیباتدن عبارتدر.

فیلسوفلر و روحانیچیلر سوزده بوتون بشریتہ قابل تطبیق نظریہ‌لر تکلیف ایدیور. لردی، حالوکه تاریخیچیلرک امکان داخلنده عدایتدکری یکانہ ایضاحده معین فلان جمعیتک معین دورہ تکاملنه قابل تطبیق اوله بیلور. تاریخیچیلره کوره تحری ایدیله بیلجک، هر یرده عامل عمومی قانونلر یوقدر؛ اونلرک وظیفه‌سی خصوصی حادثه‌لری ینہ خصوصی حادثه‌لره ربط ایتمکدر. حقیقت حالده، اجتماعی حادثه‌لرده بویوک برتخالف، بویوک بر امکان (Contingence) کوروپورلر.

اجتماعی حادثه‌لری بوصورتله ایضاحه چالیشان بو محدود اصول تاریخی‌یه اوله مقایسه اصولنک بزه بیلدیردیکی شیلرله اعتراض ایدمیلر: ادیانک، حقوقک، عاداتک الخ. مقایسه‌لی تاریخلری بزه کوستریورکه اک مختلف قوملرده یکدیگرینک تماماعینی مؤسسہ‌لر موجوددر؛ بوکا سبب اوله رق جمعیتلرک یکدیگرینی تقلید ایتیش اولدقلری طبیعی ایلری سوروله‌مز؛ بونکله برابر بوتوافق تصادفی‌ده عد اولونه‌مز: یکدیگرینہ مشابه مؤسسہ‌لر فلان وحتی قومده و فلان مدنی مائده عینی صورتله موضوعی و تصادفی سببلره تابع اولاماز. بو مؤسسہ‌لر اوقدر عمومی قواعد و عاداتدن عبارت دکلدورکه، انسانلرک عینی شرائط داخلنده ایجاد ایتیش اولدقلری ظن اولونسون؛ بونلر آراسنده غایت معضل اسطورده‌لر، غایت خصوصی اعتقادلر، غایت غریب عادتلرده وارددر. بو مؤسسہ‌لر آراسنده کی مشابهلر برکره قبول ایدلدکدن صوکره یکدیگرینک عینی اولان حادثه‌لری بر جمعیتہ ویا بردوره مخصوص خصوصی سببلره ایضاح ایتمک دوغری اولاماز. مفکره؛ انتظام و مشابہتده تصادفی قبول ایدمیز.

تاریخ، یکدیگرینک عینی مؤسسہ‌لرک مختلف مدنیتلرده نیچون موجود اولایغنی کوسترمیورسده، بعضاً واقعه‌لری زمان صیراسیله یکدیگرینہ ربط ایدمک و بر وقعه تاریخیه‌نک نه کی شرائط داخلنده ظهور ایتدیکنی تفرعاسیله تصویر ایدمک ایضاح ایتمک ادعاسنده بولونیور. فقط صرف برتسلسل و تعاقب اثری اولان بومناسبتلرده نه ضروری نه ده عقلی بر مناسبت آراق دوغری اولاماز. چونکه تاریخیچیلرک بر حادثه‌یه سبب اوله رق دیگر بر حادثه‌نی کوسترمه‌لری تماماً کیفی و اصوله توافق ایتیمان و بناء علیه

بوسبوتون غیر عقلی اولان برشیدر. چونکه استقرائی اصوللر آنجق مقایسه قولای اولان یرده قابلدیر. مورخلر؛ یکانه بر حادثه‌یی دیگر یکانه بر حادثه ایله ایضاحه قالدیشهرق، واقعات آراسنده ضروری ودائمی رابطهلر موجود ولدیفنی قبول ایتمه دکلرندن علل حادثاتی آنجق حدسی بر صورتده کوره بیلرلرکه بوده هیچ بر نظامه، هیچ بر قونتروله تابع اولامیه جق بر ایشدر. شو نتیجه چیقورکه، تاریخی ایضاح، مشاهده اولتان مشابهنلری آکلانه مدینی کبی خصوصی بر حادثه‌یی ده ایضاح ایده من؛ ذهنه عرض ابتدکی حادثهلر معقول دکلدر چونکه تاریخ اولنری منفرد، تصادفی عد ایدیور و کبی بر صورتده یکدیگرینه ربط ایدیور.

اجتماعی حادثهلر حقنده کچن مقاله مزده ویردیکمز تعریف قبول ایدیلیرسه، اصل اجتماعیات ایضاحی بوسبوتون باشقه بر صورتده تلقی اولونمق اقتضا ایده. اولاً، اجتماعیات، حیات اجتماعیه‌نک الک عمومی صفحه‌لرینی تدقیق ایتمکله اکتفا ایتمور. اجتماعی حادثهلر آراسنده ده‌آز ویا ده‌آچوق عمومی اولدقلرینه کوره بر فرق کوزه‌تیه من. الک عمومی حادثه الک خصوصی حادثه قدر طبعی وهرایکیسی ده عینی صور قابل ایضاحدر. بناء علیه اجتماعی حادثهلرده کوردیکمز اوصاف میزه‌یی حائر هر حادثه اجتماعیاتک ساحه تحریاتی داخنده اولمایدیر. بوصورتله، اجتماعیات، حیات معشریه‌نک اوزاقدن، عمومی برطرزده تدقیقندن عبارت دکل، بالعکس بو حیاتک ممکن اولدیفنی قدر درین، ممکن اولدیفنی قدر مکمل بر تحلیلی در. اجتماعیاتجی، حادثاتک تفرعاتی بر تاریخشناس قدر اهمیتله تدقیقه مجبوردر. نه قدر ایجه، نه قدر رقیق اولورسه اولسون، هیچ بر حادثه یوقدرکه اجتماعیات نقطه نظرنده علمی منفعتدن عاری عد ایدیلین. بو حادثهلر ایچنده اوله‌لری واردرکه، اصغری بر اهمیتی حائر کوروندکلری حالده الک اساسلی حالات اجتماعیه‌یی تعیین وایضاحه خدمت ایده. مثلاً وراثتک طرز انتقالی ایله عائله تشکیلاتی آراسنده غایت صیقی مناسبتلر واردر. یکنظرده اهمیتدن عاری ورون وراثت طرزلری حقیقت حالده مختلف عائله آموزجلرینه تقابل ایده.

تاریخجیلر واقعه‌لری تام مناسیله ایضاح ایتمدن تعریف وتصویر ایتدکلری حالده اجتماعیات بونلری عقلی بر صورتده ایضاح ایده. حادثات آراسنده - مورخلرک یایدیفنی کبی - ساده‌جه تعاقب رابطهلری دکل، معقول مناسبتلر آرار. اجتماعیات، حادثهلرک

نصل حصوله کلدگریخی، بونلری حصوله کترین قوتلرک نهدن عبارت اولدیغنی کوسترمک ایستر.

بناءً علیه معین حادثه‌لری، بونلری حصوله کترین اوزاق ویا یاقین سیبیلرله ایضاح ایتلیدر. اجتماعیات، بعض عالملرک یابدینی کبی غایت عمومی و غایت اوزاق وهر حالده غیر کافی و حادثه‌لرله مناسبتی اولیان سیبیلر کوسترمکه اکتفا ایده‌مز. اجتماعی حادثه‌لرک کندیلرینه مخصوص بر ماهیتی وارد و آنجق کندی ماهیتلرنده اسباب ایله ایضاح اولونه‌بیلرلر. بناءً علیه اجتماعیاتک طرز ایضاحی، اجتماعی حادثه‌لری ینه اجتماعی حادثه‌لرله ایضاح ایتمک در. اجتماعیات آنجق اجتماعی حادثه‌لر آراسنده نسبتلر تعیین ایده‌ر و بر مؤسسه‌نک دیگر مؤسسه‌بی نه‌صورتله تولید ایتدیکنی کوسترر. بعضاً اجتماعی حادثه‌لرک ذوبانی، بعضاً بنیه اجتماعی حادثه‌لری آراسنده کی تسلسلی الخ ایضاح ایدر.

اجتماعی حادثه‌لر بر برلریخی نصل تولید ایده‌بیلرلر؟ اجتماعی مؤسسه‌لرک یکدیگرینی مختلف صورتلرله تولید ایتسی، خصوصی بر طرزده، اسرار انکیز بر مؤثریتی حائر، مستقل شأینلر اولدقلرندن ایلری کلیور. مؤسسه‌لر، جمعیتک بو خصوصده کی تصورلرنده موجوددر. مؤسسه‌لرک بوتون قوتی، عائد بولوندقلری حیاتندن کلیر؛ بعض مؤسسه‌لرک قوتی و محترم اولسی تقابل ایتدکلری بو حیاتک جانلی اولماسندن نشأت ایده‌ر؛ ضعفه‌دوشن مؤسسه‌لر، شعورلرده قوت و نفوذینی غائب ایدنلردر. عینی صورته مثلاً بنیه اجتماعیده حصوله کلن تحوللرک مؤسسه‌لر اوزرینه اجرای تأثیر ایتسی، بو مؤسسه‌لرک مربوط اولدینی احوال فکریه و تمایللری تبدیل ایتمسندن ایلری کلیور؛ مثلاً (بلده cité) تشکیلاتنک پدر شاهی طائفه‌بی شدتله تقویه ایتسی، عاقله حیاتی تشکیل ایدن بوتون مجموعه افکار و حیاتک، بلده کوچولده کجه بالضروره تبدیل ایتمسندن ایلری کلیور. بو کونکی اصطلاحلری قوللانهرق دیسه‌بیلرر که اجتماعی حادثه‌لرک بوتون قوتی عرف (opinion) ددر. اخلاقی قاعده‌لری امر ایدن عرفدر؛ بوقاعده‌لری کرک بالواسطه و کرک دوغریدن دوغری به تأیید ایدن ده عرفدر. حتی دنیله‌بیلرکه مؤسسه‌لرده حصوله کلن هر تبدیل عرفده حصوله کلن تحولدن عبارتدر. مثلاً جزا اصولنک تدریجاً خفیفله‌می، جانیلره مرحمت خصوصنده کی معشری دویغولرله، شدتلی جزا طلب ایدن معشری دویغولر آراسنده کی مجادله‌دن ایلری کلیور. هر فی، هر فک تجلیکاهی اولان افکار عامه‌ده جریان

ایدر؛ افکار عامہ معشری تصور لر دیدیکمز فکر لر منظومہ سندن عبارتدر . اجتماعی حادثہ لرک سبب اولسی تصور لر دن عبارت اولمہ لر دن ویا تصور لر اوزرینہ اجرای تأثیر اتمہ لر دن ایلری کلیور . حیات اجتماعیہ نک اساسی بر ترشیلر ویا تصور لر représentations ہیئت عمومیہ سی در .

اجتماعیاتک نہ اولدیغنی ادراک ایدہ میان و بو نوع حادثہ لرک فردی روح دن باشقہ نہ اولہ بیلہ جکنی آکلایہ میان مفرط روحیات طرفدار لرینک خطاسی بوندن نشأت ایدیور . اجتماعیاتک تدقیق ایتدیکی حادثہ لر ، مؤسسہ لر کوریورز کہ تصور لر دن یعنی فکر لر دن ودویغولر دن مرکبدر . اوحالہ فکر لری ، حسلری تدقیق ایدن روحیات وارکن باشقہ بر علم ایجادینہ نہ لزوم وار ؟ اجتماعی حادثہ لر حقندہ ویردیکمز ایضاحات بوؤالہ مسکت بر جواب ویرمش اولویور . اساساً اجتماعیات ، معشری تصور لر فرد دن خارج در ، دیمکله اوئی معلقده فرض ایتیور . روحیات ایچون دہ عینی ملاحظہ لر وارد در : عضویتسز روح اولاماز ؛ فقط بعض روحیات مسلک لری روحیاتی « دماغک فیزیولوژیسی » عدایدیور لر ؛ بونکله برابر بیلورز کہ روح عضویتہ ، دماغہ الخ . استناد ایتکله برابر اوندن باشقہ برشیدر . حیات دہ ، بر طاقم مادہ لرک ترکبندن ، امتزاجندن حصولہ کلیور . فقط حیاتک ماهیتی ، اوئی ترکیب ایدن مادہ لرک ماهیتدن فصل آیری ایسہ ، روح دہ استناد ایتدیکی عضویتک ماهیتدن آیری در . عینی صورتہ ، بر طاقم انسانلرک بر آرایہ طوبیلا نہ رق یکدیگریلہ - کیمیوی امتزاجہ مشابہ بر طرز دہ - عمل و عکس العملدہ بولونمہ سندن حصولہ کلن معشری وجدان دہ ، بو وجدانی ترکیب ایدن فردی روحلر دن آیری بر ماهیتدہ در . طبیعی در کہ بو معشری وجدان ینہ او فردنرک روحندہ یاشایور واورادہ تجلی ایدیور ؛ فقط فردی شعور ایلہ ، ینہ فردک روحندہ یاشایان معشری وجدان آراسندہ ماهیت اعتباریلہ بویوک فرقلر وارد در . معشری وجدان ، فردی شعور لرک مشابہت نتیجہ سی اوست اوستہ کلہ سندن ایلری کلز ، کیمیوی بر صورتدہ امتزاجندن حاصل اولور ؛ و طبق کیمیوی امتزاجلرک یاراتدینی نوعی کنش نہ موصومہ مادہ لر کبی ، اودہ فردلرک شعورندن آیری بر حیات ایلہ دوغار و فردلرک دکل ، بو فردلرک تشکیل ایتدیکی جمیتک روحنی افادہ ایدر و صرف جمیت موجود اولدینی ایچون ، یعنی بر جوق فردلر بر آرایہ کلدیکی ایچون حصول بولور و جمیت داغیلدینی زمان او روحیت دہ اورتادن قالقاز . کورولیور کہ اجتماعی حادثہ لردہ بر طاقم شعور حادثہ لری اولمقلہ برابر فردی شعور دن آیری شیلدر .

شمعی اجتماعیاتك، صرف اجتماعی حادثه‌لری فصل ایضاح ایندیكنی دها ای آکلا ییلیر. بوتون اجتماعی حادثه‌لر ایکی بویوک نوعه آریله ییلر: بنیه اجتماعیه حادثه‌لری، یعنی زمهره‌لرک خارجی شکل‌لری، بوزمه‌لری تشکیل ایدن عنصرلرک طرز ترتیب و تشکلی الخ. ایکنجیسی مؤسسه‌لری احتوا ایدن معشری تصورلر. او حالده اجتماعیات، حادثه‌لری اوج صورت‌له ایضاح ایده ییلیر: ۱. بر معشری تصویری دیگر بر معشری تصویره یعنی بر مؤسسه‌یی، دیگر بر مؤسسه‌یه ربط ایده‌ر: جزا مؤسسه‌سی و خصوصی انتقام کبی. ۲. بر معشری تصویری بر بنیه اجتماعیه حادثه‌سنه ربط ایده‌ر: بر طاقم قانونلرک، حق ملکیتک الخ تأسسنه سبب شهرلرک تشکلی در. ۳. بنیه اجتماعیه حادثه‌لرینی بو حادثه‌لری حصوله کترین معشری تصورلره ربط ایده‌ر: بر طاقم افکار و اعتقادلر بر چوق مهاجرتلره سبب اولمشدر. بو اوج صورتده معشری تصورلرک بعضاً سبب، بعضاً نتیجه اولدینی کورلدیکندن دائماً عینی دائرة ایچنده دونیلور ظن اولنور. طبعی درکه جمعیتلرک فکرلردن می چیقدینی یوقسه فکرلری، تشکلی ایش بولنان جمعیتلرک می دوغوردیغنی آرامق بوش برشیدر: بونلر یکدیگرندن آریله میان حادثه‌لردر، بونلر آراسنده نه منطق اعتباریله، نه ده تاریخ اعتباریله بفرق تعین ایدیله من کورولیورکه اجتماعیاتك بو طرز ایضاحنده نه مادیلک نه ده مابعدالطیعه یوقدر: چونکه جمعیتك روح عنصرینه، اعتقالات و حسلرله بویوک بر موقع آرییور. عینی زمانده (ایده اولوزی) فکریات دن ده قور تولیور. چونکه اجتماعیات نظرند معشری تصورلر، عقلک هر هانکی بر مفکوره‌سنه یا قلاشوق ضرورتیله کندی کندینه تکامل ایتیمور؛ عاقله‌نک، قانون جزانک الخ. ده کیشمه‌سی، بو مؤسسه‌لرک ابتدائی شکلنی کافی کورمیه‌رک بونلری تبدیل ایدن فردی ذهنلرک تأثیری نتیجه‌سی دکلدرد. اجتماعی مؤسسه‌لرک (تصورلر، اعتقادلر الخ.) ده کیشمه‌سی ایچون، بو مؤسسه‌لرک تابع اولدینی اجتماعی احوالک ده تبدیلی لازمدر. بعض اعتقادلرک، تصورلرک دها دوغری، دها اخلاقی اولان برشکله کچدیگنی سویله‌مک بو حادثه‌لری ایضاح ایتک دکلدرد. مقصد بو حادثه‌لرک نیچون بوشکله کیردکلرینی کورستمکدر.

اجتماعی بر حادثه‌نک سببی بو حادثه‌نک خارجنده آرا می در. بوتون علملرده اولدینی کبی اجتماعیاتده ده، حادثه‌لری ایضاح ایتک معین حادثه‌لری معین نسبترلره کوره یکدیگرنه ربط ایتک یعنی خصوصی قانونلر بولق دیمکدر. کورولیورکه اجتماعیات، اجتماعی صفی آلتنده طوبلانان و بواسمی صرف کندیلرینه انحصار ایتدیرن برنوع حادثاتی تدقیق

ایڈیوور . عینی زمانہ بوحادثہ لری دیگر نوع حادثہ لک مداخلہ سنہ لزوم قلمہ دن ، یعنی صرف اجتماعی حادثہ لری، ینہ اجتماعی حادثہ لره ربط ایتک و آرا لرنده مناسبتر بولق صورتیله ایضاح ایڈیوور . بوندن دولایی ده اجتماعیات بر علمدر، دیه بیلیرز .

فقط هر یکی دوغان بر علم کبی اجتماعیات ده هنوز خصوصی مسئله لری تدقیق ایله، واقعہ لر طوبلامقله واصولنی تعین وتقریر ایتکله مشغولدر . اجتماعیاتک حقیقی بر علم اوله رق تشکل ایده بیلمسی ایچون برچوق حادثہ لک طوبلامقله، شمیدی به قدر بولنان نتیجه لک تحقیق لازمدر . بوندن دولایی حقیقی اجتماعیات سریع وقولای تعیمیلردن ، هر حاله قابل تطبیق عمومی قانونلراعلان ایتکدن اجتناب ایدهر . سوربون معلملردن (دورقائم) ک اداره سی آلتنده چیقان *année sociologique* اطرافنده طوبلانان یکی اجتماعیات مکتبی بویکی علمک ایجاباتی نظردقته آله رق مجموعه لرنده هب واقعہ صوبلامقدمه ونشر ایتدکلری مهم اثر لرده هب خصوصی مسئله لری تدقیق ایتکده درلر .

بونک ایچوندرکه اصل علم ایله مشغول اولانلر؛ بسیط وهر شینه قابل تطبیق کورونمه لری اعتباریله رغبتی جلب ایدن واجتماعیات نامی آلتنده عمومی مسائل اجتماعی بی ، بوتون قوملرک تکاملنی ، یسیقولوژی وسائرہ ایله ، بعض مبهم عنصرلرله ایضاح ادعا سنده بولنان ترکیبی اثر لردن اجتناب ایتلیدرلر .

اجتماعیات مدرس معاوی

نجم الدین صادق

